

פסקי דין ממו"ר הגאון רבי ברוך יצחק לוי זצ"ל

רב ור"מ "מקור חיים"

מייסד וראש בית הדין לממונות בירושלים

בגידון

סעיף הזמן בחוזה לביצוע העיסקה והתשלומים

המקורות להלכה

כתב הטור חו"מ סי' עג (יא) עוד שאלה לא"א הרא"ש ז"ל כלל ח סי' ו. מידי דהוה אמלוח לזמן אם לא פרע לו באותו הזמן חייב לפרעו אחר הזמן, דלא נפטר בהעברת הזמן. ועוד שם שאלה לא"א הרא"ש ז"ל. ראובן נשבע לשמעון ליתן לו מנה בז' בניסן ואירע ז' בניסן באותה שנה בשבת, ואומר ראובן כיון שנשבע ליתן לו ביום ידוע ואירע אותו יום בשבת שהוא פטור מן השבועה, וטוען שמעון כי אין הכונה לפרוע באותו יום, אלא שלא יאחר מאותו יום, ויפרע קודם הזמן ויפטר משבועתו. תשובה. רואה אני את דברי שמעון כי כוונת שניהם היתה שיהא שמעון פרוע בז' בניסן ולא שיפרענו דוקא באותו היום.

וביו"ד סי' רלב ברמ"א סעי' יב: מי שנשבע וכו' לעשות דבר ביום פלוני ונאכס, כגון שנשבע לשלם וכשהגיע הזמן אין לו לשלם, פטור משבועתו וכו', ולכו"ע לריך לפרוע לו אח"כ. והם הם פסק הרא"ש בתשובותיו.

והם בט"ו סי' רלו סעי' ו מי שעשה מקח עם חבירו שיעמיד לו סחורה פלונית ליריד שאז זמן מכירתה ולא אח"כ, ואירע אונס להמקבל שלא היה יכול להעמידה לאותו זמן, פשיטא דפטור אח"כ מלקבלה, נהי דאונס מהני להמקבל עליו, בענין שאם קבל עליו איזה קנס אם לא יעמידה לאותו הזמן דפטור מהקנס מחמת אונס, זה העושה מקח ג"כ לא התקשר אלא דוקא שיביא הסחורה להזמן שגורס לזה, והוא עיקר, משא"כ אם התנאי אינו דבר עיקר כ"כ ואירע אונס שלא יכול לקיימו באותו זמן, ודאי לא בטל המעשה בשביל כך. עכ"ל.

ולפי"ז בקבעו זמן לפרעון של ההתחייבות שאין עיקר ההתחייבות תלוי בהזמן הזה דוקא, ועבר הזמן ומשום מה לא פרעו, ההתחייבות במקומה עומדת וזה לריך לשלם וזה חייב לקבל.

והם בטור סי' עג: עוד שאלה לא"א הרא"ש ז"ל. שטר שכתוב בו אם לא יפרענו לזמן פלוני שיפרע כך וכך ממון לקנס, וכתוב בו דלא כאסמכתא, אם הוא נגצה צדי"ד. דע כי אסמכתא הוא ואינו נגצה אלא בקנין

ומעכשיו וצ"ד חסד. וכן פסק צ"ע חו"מ סי' רז סעי' יח. ושם בפע"י יד וצרמ"א. וע"י צב"ח היטב ס"ק לג מה שהצי"א צ"ע הט"ז שאין כח להוציא ממון נגד האחרונים דבעינן תרומיהו וכפשוטו דברי הרמ"א.

ובעלם הנידון, ע"י שו"ת חסד לאברהם מ"ת סי' לג שכתב: שנים שנתקשרו בקשרי חיתון זל"ז והוגבל זמן החתונה לר"ח אלול, ואח"כ ירד חצי הכלה מנכסיו ועי"ז רצה לפחות מחיוב הנדן, ובגלל זה נתעכבו הנישואין עד עתה וירדו לדין. הנה אם אין חצי הכלה רוצה לסלק הנדן בשלימות, פשיטא דהרשות ציד החתן לצטל החיתון, שאין חיוב על הצד השני לקיים הקשר, ואולם אם יסלק חצי הכלה כל חיוב הנדן, אין ציד החתן לכתק הקשר ע"י מה שעבר זמן הנישואין, הואיל ולא נזכר בהתנאים תנאי מפורש שאם יעבור המועד צטל החיתון, כמבואר כ"ז צו"ד סי' רלו צט"ז ובש"ך שם, ואם התנה בפירוש שיעקר החיתון ע"י שלא יעבור המועד, שהעלה הש"ך שם דאף שהי' אנוס אין השני מחוייב לקיים הקשר. עיי"ש.

לכן בנידון דידן אף אי נימא דהקנס אינו כאסמכתא, ומפורש בהסכם מועד לפרעון הכסף ע"י צד צ" וגם הפלטות, וגם לו הי' מפורש שאם יעבור המועד צטל ההסכם, מ"מ אין עיקר ההסכם ע"י שלא יעבור המועד. לכן אם צד צ" ישלם לצד א' את ה-1.500\$ וגם את הפלטות החדשות לפי ההתחייבות בהסכם, שלא ע"י שליח ולא ע"י הדואר וכד', עד שלושים יום מהיום, על צד א' לקבל את הכל ולמחול לצד צ" על כל עג"ג שנגרם לצד א'. ואם לא ישלם צד צ' לידי צד א' את כל ההתחייבויות שבהסכם עד שלושים יום הרי זה הפרת ההסכם על כל המשתמע מזה.

[וע"י בפסקי דין ירושלים כרך ג עמ' קפה ואילך].